

Warszawa, 2 kwietnia 2021 r.

Poziom i struktura minimum socjalnego w IV kwartale 2020 r.

Przedstawiamy oszacowania wartości minimum socjalnego w warunkach cenowych z IV kwartału 2020 r. Minimum socjalne to najszerszej znany w polskiej polityce społecznej wzorzec (model) wydatków niezamożnych gospodarstw zagrożonych sferą niedostatku.¹

Tabela 1. Minimum socjalne: dane za IV kwartał 2020 r., w zł

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K +DM	M+K +DS	M+K +DM+DS	M+K +DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	314,00	628,01	875,89	952,00	1 199,88	1 523,88	298,69	597,38
Mieszkanie:	447,44	652,96	893,63	893,63	1 136,38	1 379,01	447,44	652,96
- użytkowanie i energia	380,37	571,21	799,77	799,77	1 017,04	1 232,91	380,37	571,21
- wyposażenie	67,07	81,75	93,86	93,86	119,34	146,11	67,07	81,75
Edukacja	20,01	40,03	94,50	180,79	235,26	396,03	0,00	0,00
Kultura i rekreacja	153,71	190,69	246,46	252,82	308,59	370,71	127,29	172,69
Odzież i obuwie	57,01	114,02	165,14	165,40	216,52	267,90	44,37	88,75
Ochrona zdrowia	45,55	86,45	120,36	122,44	156,35	192,34	89,19	173,71
Higiena osobista	41,44	80,83	96,33	116,77	132,81	168,88	33,12	64,19
Transport i łączność	96,11	170,80	470,19	483,83	483,83	497,48	120,21	200,43
Pozostałe wydatki	94,02	137,47	177,75	190,06	193,48	191,85	92,82	136,51
Razem	1 269,30	2 101,27	3 140,25	3 357,74	4 063,11	4 988,08	1 253,13	2 086,62
- na 1 osobę	1 269,30	1 050,63	1 046,75	1 119,25	1 015,78	997,62	1 253,13	1 043,31

Źródło: Obliczenia IPiSS na podstawie danych GUS. Symbole użyte w tablicy oznaczają odpowiednio: M – mężczyzna w wieku 25–60 lat, K – kobieta w wieku 25–60 lat, M+K/2 – wydatki na poziomie średniej arytmetycznej dla gospodarstwa męzczyzny i kobiety, DM – dziecko młodsze w wieku 4–6 lat, DS – dziecko starsze w wieku 13–15 lat. W przypadku gospodarstw emeryckich symbole M i K oznaczają odpowiednio mężczyznę i kobietę w wieku powyżej 60 lat.

W Polsce – podobnie jak w wielu innych krajach – mamy do czynienia z kolejną falą wzrostu liczby zakażonych na Covid-19. Przedstawiane szacunki minimum socjalnego uwzględniają sposób zaspokojenia potrzeb w typowych warunkach, nie uwzględniono jeszcze okoliczności szczególnych, jakie wynikają z pandemii koronawirusa. Choć wiadomo, że te ostatnie przyniosły różnorakie zmiany w zwyczajach konsumpcyjnych gospodarstw domowych, to potwierdzone dane o zamianach struktury i zakresu konsumpcji w 2020 r. nie są jeszcze znane.² Gdy te wyniki staną się przesłanką do zmian w modelu minimum socjalnego, poniższe szacunki mogą zostać przeliczone ponownie.

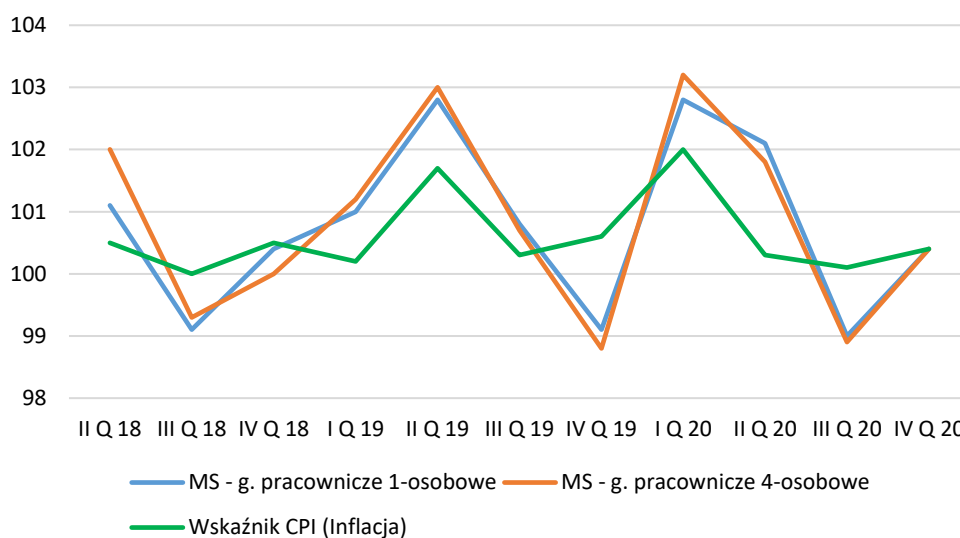
¹ Więcej na temat zakresu zaspokajanych potrzeb według standardu minimum socjalnego por. np. Kurowski 2019 czy Kurowski i Golinowska 2018). GUS wykorzystuje wartości minimum socjalnego do wyznaczania tzw. sfery niedostatku, nie będącej sferą ubóstwa (por. GUS 2020).

² Chodzi o dane na podstawie dużej próby badawczej w ciągu całego roku, za taką uznaje się np. badanie budżetów gospodarstw domowych.

Pod koniec 2020 r. stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 6,2% ludności czynnej zawodowo – w stosunku do wartości z końca września wzrosła ona o 0,1%. Bezrobotni zarejestrowani na koniec 2020 r. to łącznie 1 046 tys. osób, z czego 53,6% stanowiły kobiety (na koniec III kwartału było ich 54%). Według danych z badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2020 r. pozostał na bardzo podobnym poziomie (54,7%), zaś stopa bezrobocia wg BAEL w porównaniu z III kwartałem wzrosła do poziomu 3,1%, tj. o 0,2% (por. GUS 2021).

Wartość minimum socjalnego dla osoby w wieku produkcyjnym wyniosła 1 269,30 zł, a dla osoby w wieku emeryckim 1 253,13 zł. W gospodarstwie rodziców z dzieckiem starszym minimum wyniosło 1 119,25 zł na osobę, zaś w rodzinie z trójką dzieci - 997,62 zł na osobę.

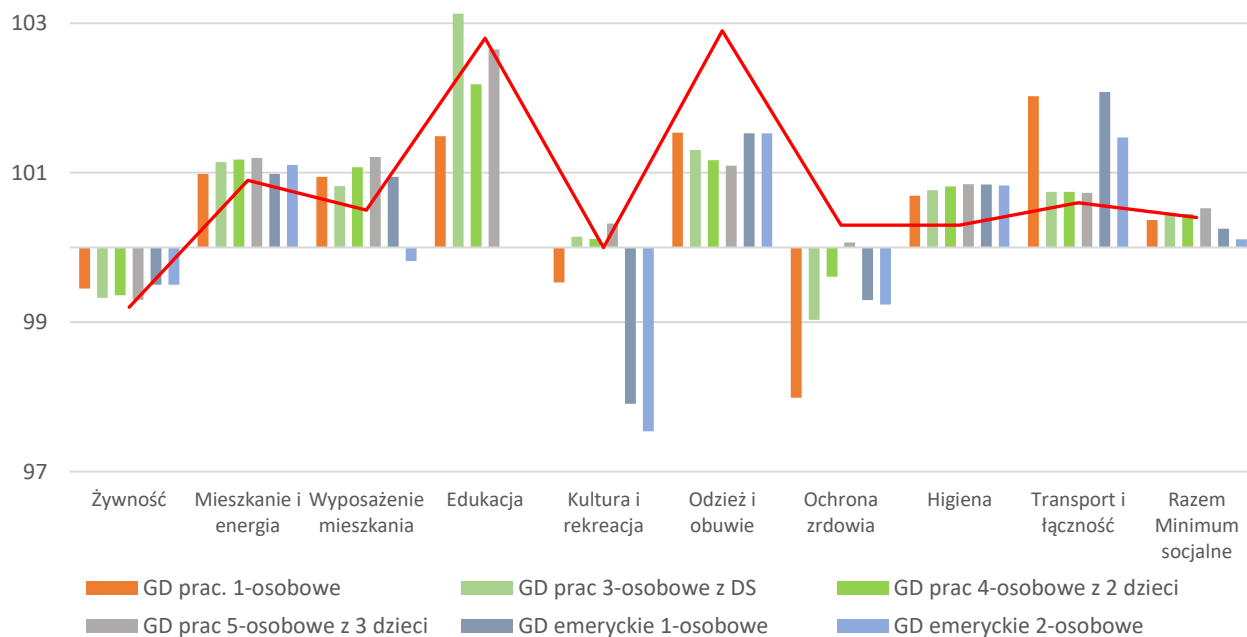
Wykres 1. Dynamika minimum socjalnego w latach 2018 - 2020 na tle wskaźnika inflacji (poprzedni kwartał=100)

Źródło: Opracowanie własne.

Po sezonowym spadku w III kwartale, IV kwartał przyniósł delikatny wzrost wartości koszyków. W porównaniu z poprzednim badaniem, minimum socjalne wzrosło o 0,1% w gospodarstwie dwojga emerytów do 0,5% w gospodarstwie 5-osobowym z trójką dzieci (Wykres 2). Inflacja wzrosła o 0,4%, podobnie jak wartość minimum socjalnego dla gospodarstwa osoby samotnej oraz rodziny z dwójką dzieci (Wykres 1). Z grup wydatków o najwyższym udziale w minimum socjalnym, wartość koszyka żywnościowego spadła od 0,5% do 0,7% przy spadku cen w tej grupie o 0,8%. O wzroście minimum socjalnego przesądziły wyższe koszty utrzymania mieszkań – wzrosły one od 1% do 1,2% przy wskaźniku CPI 0,9% w tej grupie (por. Wykres 2). W przypadku higieny osobistej oraz transportu i łączności wzrosty w koszykach minimum były nieco wyższe od wskaźników CPI. W innych grupach wydatków (odzież i obuwie, ochrona zdrowia częściowo kultura i rekreacja) dynamika wartości modelowych była niższa od wartości wskaźników CPI dla tych grup.

Wykres 2. Dynamika minimum socjalnego w IV kwartale 2020 r. na tle inflacji
(III kwartał 2020 =100)

Źródło: Opracowanie własne. Symbole: GD – Gospodarstwo domowe, GD prac. – pracownicze gospodarstwo domowe. Uwaga: w badanym okresie wskaźnik CPI dla transportu wyniósł 100,6, a dla łączności 100,4.

Tabela 2. Struktura minimum socjalnego (IV kwartał 2020 r., w %)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K +DM	M+K +DS	M+K +DM+DS	M+K +DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	24,7	29,8	27,9	28,3	29,5	30,5	23,8	28,6
Mieszkanie:	35,3	31,1	28,5	26,6	28,0	27,6	35,7	31,3
- użytkowanie i energia	30,0	27,2	25,5	23,8	25,0	24,7	30,4	27,4
- wyposażenie	5,3	3,9	3,0	2,8	2,9	2,9	5,4	3,9
Edukacja	1,6	1,9	3,0	5,4	5,8	7,9	0,0	0,0
Kultura i rekreacja	12,1	9,1	7,8	7,5	7,6	7,4	10,2	8,3
Odzież i obuwie	4,5	5,4	5,3	4,9	5,3	5,4	3,5	4,3
Ochrona zdrowia	3,6	4,1	3,8	3,6	3,8	3,9	7,1	8,3
Higiena osobista	3,3	3,8	3,1	3,5	3,3	3,4	2,6	3,1
Transport i łączność	7,6	8,1	15,0	14,4	11,9	10,0	9,6	9,6
Pozostałe wydatki	7,4	6,5	5,7	5,7	4,8	3,8	7,4	6,5
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Obliczenia IPiSS na podstawie danych GUS.

Opracował: dr Piotr Kurowski

Literatura:

GUS (2020) *Aneks do opracowania pt. Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 r.*, GUS, Warszawa.

GUS (2021), *Informacja o rynku pracy w czwartym kwartale 2020 roku (dane wstępne)*, GUS.

Kurowski P. (2019), *Rola progów minimalnej konsumpcji w polityce społecznej w Polsce*, Polityka Społeczna nr 4/2019.

Golinowska S. Kurowski P. (2018), *Koszykowe linie ubóstwa*, w: Golinowska S., *O polskiej biedzie w latach 1990-2015, Definicje, miary, wyniki*, WN Scholar, Warszawa.